Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

18. juuni 2020*

Eelotsusetaotlus – Riigihange – Direktiiv 2004/18/EÜ – Artikli 1 lõike 2 punkt a – Transporditeenuste riigihanked – Kohalike omavalitsusüksuste koostöölepe sotsiaal- ja tervishoiuteenuste korraldamiseks ja osutamiseks, mis põhineb Soome õiguse kohase nn vastutava omavalitsusüksuse mudelil – Teenuste korraldamise eest vastutuse delegeerimine ühele asjaomases koostööpiirkonnas asuvale omavalitsusüksusele – Sisetehing – Transporditeenuste tellimine täielikult vastutavale omavalitsusüksusele kuuluvalt äriühingult ilma hankemenetlust korraldamata

Kohtuasjas C-328/19,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Korkein hallinto-oikeuse (Soome kõrgeim halduskohus) 15. aprill 2019. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 19. aprillil 2019, menetluses

Porin kaupunki

menetluses osalesid:

Porin Linjat Oy,

Lyttylän Liikenne Oy,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president M. Vilaras, kohtunikud S. Rodin, D. Šváby (ettekandja), K. Jürimäe ja N. Piçarra,

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: ametnik C. Strömholm,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Porin kaupunki, esindajad: *asianajajat* A. Kuusniemi-Laine ja J. Lähde,

– Soome valitsus, esindajad: J. Heliskoski ja M. Pere,

– Austria valitsus, esindaja: M. Fruhmann,

– Euroopa Komisjon, esindajad: M. Huttunen, P. Ondrůšek ja L. Haasbeek,

* Kohtumenetluse keel: soome.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiivi 2004/18/EÜ ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta (ELT 2004, L 134, lk 114; ELT eriväljaanne 06/07, lk 132) artikli 1 lõike 2 punkti a.

2 Taotlus on esitatud Porin kaupunki (Pori linn, Soome) algatatud menetluses, mille ese on selle linna poolt ühistransporditeenuse tellimine Porin Linjat Oy-lt.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Direktiiv 2004/18

3 Direktiivi 2004/18 artiklis 1 „Mõisted“ on sätestatud:

„1. Käesoleva direktiivi kohaldamisel kehtivad lõigetes 2–15 esitatud mõisted.

2. a) *Riigihankelepingud* – ühe või mitme ettevõtja ning ühe või mitme ostja vahel kirjalikult sõlmitud rahaliste huvidega seotud lepingud, mille objektiks on ehitustööd, toodete tarnimine või teenuste osutamine käesoleva direktiivi tähenduses.

[…]

d) *Teenuste riigihankelepingud* – muud riigihankelepingud kui ehitustööde või asjade riigihankelepingud, mille eesmärgiks on II lisas nimetatud teenuste osutamine.

[…]“.

Määrus (EÜ) nr 1370/2007

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2007. aasta määruse (EÜ) nr 1370/2007, mis käsitleb avaliku reisijateveoteenuse osutamist raudteel ja maanteel ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 1191/69 ja (EMÜ) nr 1107/70 (ELT 2007, L 315, lk 1), artiklis 2 „Mõisted“ on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

b) „pädev asutus“ – liikmesriigi või liikmesriikide mis tahes ametiasutus või ametiasutuste rühm, kelle pädevuses on sekkuda avaliku reisijateveo korraldamisse antud geograafilises piirkonnas, või mis tahes selleks volitatud asutus;

c) „kohalik pädev asutus“ – mis tahes pädev asutus, kelle territoriaalne pädevusala ei hõlma kogu riiki;

[…]

j) „sõltuv teenusepakkuja“ – õiguslikult eraldiseisev üksus, kelle üle kohalik pädev asutus, või pädevate asutuste rühma korral vähemalt üks kohalik pädev asutus, teostab kontrolli, mis on sarnane tema enda osakondade üle teostatava kontrolliga;

[…]“.

5 Määruse artiklis 5 „Avaliku teenindamise lepingute sõlmimine“ on sätestatud:

„1. Avaliku teenindamise lepingud reisijateveo kohta sõlmitakse vastavalt käesoleva määrusega sätestatud eeskirjadele. Teenuselepingud või teenuste riigihankelepingud nagu defineeritud [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiivis 2004/17/EÜ, millega kooskõlastatakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate ostjate hankemenetlused (ELT 2004, L 134, lk 1)] või direktiivis [2004/18] avaliku reisijateveoteenuse osutamise osas bussi või trammiga sõlmitakse kooskõlas nimetatud direktiivides sätestatud menetlustega, kui selliseid lepinguid ei sõlmita nimetatud direktiivides määratletud kontsessioonilepingute kujul. Kui lepingud sõlmitakse kooskõlas direktiividega [2004/17] või [2004/18], ei kohaldata käesoleva artikli lõikeid 2–6.

2. Kui see ei ole siseriikliku õigusega keelatud, võib iga kohalik pädev asutus, olenemata sellest, kas tegemist on avalikku integreeritud reisijateveoteenust osutava üksiku asutuse või asutuste rühmaga, otsustada, kas osutada avalikku reisijateveoteenust ise või sõlmida avaliku teenindamise otselepingud õiguslikult eraldiseisva üksusega, kelle üle kohalik pädev asutus või asutuste rühma korral vähemalt üks kohalik pädev asutus teostab kontrolli, mis on sarnane tema enda osakondade üle teostatava kontrolliga. Juhul kui kohalik pädev asutus teeb sellise otsuse, kohaldatakse järgmist:

[…]

b) käesoleva lõike kohaldamise tingimuseks on, et sõltuva teenusepakkuja ja iga üksuse, kelle üle sellel teenusepakkujal on kas või minimaalne mõju, avaliku reisijateveoga seotud tegevus toimub kohaliku pädeva asutuse haldusterritooriumil, olenemata väljuvatest liinidest või selle tegevuse muudest kõrvalelementidest, mis sisenevad naabruses asuva kohaliku pädeva asutuse territooriumile, ning et nad ei osale väljaspool kohaliku pädeva asutuse haldusterritooriumi korraldatavates pakkumismenetlustes avaliku reisijateveoteenuse osutamise kohta;

[…]“.

Soome õigus

Riigihangete seadus

6 Soome 30. märtsi 2007. aasta riigihangete seaduse (348/2007) (laki julkisista hankinnoista (348/2007)), millega võeti üle direktiiv 2004/18, § 10 sätestab, et seda seadust ei kohaldata hangete suhtes, milleks hankija kasutab temast organisatsiooniliselt ja otsustamisõiguse poolest lahus olevat üksust, kui hankija teostab selle üksuse suhtes üksi või koos teiste hankijatega kontrolli nagu oma üksuste üle ning kui see üksus tegutseb peamiselt tema üle kontrolli teostava hankija huvides.

1995. aasta kohaliku omavalitsuse korralduse seadus

7 Soome 17. märtsi 1995. aasta kohalike omavalitsuste korralduse seaduse (365/1995) (kuntalaki (365/1995)) (edaspidi „1995. aasta kohaliku omavalitsuse korralduse seadus“) § 76 esimese lõigu kohaselt võivad omavalitsusüksused täita lepingute alusel oma ülesandeid ühiselt. Selle seaduse § 76 teine lõik lubab omavalitsusüksustel kokku leppida, et ühe või mitme omavalitsusüksuse teatavat ülesannet täidab teine omavalitsusüksus.

8 Nimetatud seaduse § 77 esimeses lõigus on sätestatud, et kui omavalitsusüksus täidab kokkuleppe alusel ühe või mitme teise omavalitsusüksuse teatavat ülesannet, siis võidakse kokku leppida, et teised omavalitsusüksused määravad osa esimesena nimetatud omavalitsusüksuse selle organi liikmetest, kes asjaomast ülesannet täidab.

2015. aasta kohaliku omavalitsuse korralduse seadus

9 Soome 1995. aasta kohalike omavalitsuste seadus tunnistati kehtetuks 10. aprilli 2015. aasta kohaliku omavalitsuse korralduse seadusega (410/2015) (kuntalaki (410/2015)) (edaspidi „2015. aasta kohaliku omavalitsuse korralduse seadus“), mis jõustus 1. mail 2015.

10 Selle seaduse § 8 kohaselt võib omavalitsusüksus täita talle seadusega määratud ülesandeid ise või kokku leppida ülesande täitmise vastutuse delegeerimises teisele omavalitsusüksusele või omavalitsuste liitudele. Nende ülesannete täitmise eest vastutav omavalitsusüksus või omavalitsuste liit vastutab muu hulgas osutatavate teenuste võrdse kättesaadavuse, nende vajaduse, mahu ja kvaliteedi määratlemise, nende osutamise viisi ja järelevalve ning avaliku võimu teostamise eest. Lisaks on seal sätestatud, et omavalitsusüksus vastutab oma ülesannete rahastamise eest ka siis, kui vastutus ülesannete täitmise eest on delegeeritud teisele omavalitsusüksusele või omavalitsuste liidule.

11 Soome 2015. aasta kohalike omavalitsuste seaduse § 49 kohaselt võivad omavalitsusüksused ja omavalitsuste liidud kokkuleppe alusel täita oma ülesandeid ühiselt, kusjuures sellise koostöö vormide hulka kuulub muu hulgas ühisorgan. Selle seaduse § 50 teises lõigus on muu hulgas sätestatud, et omavalitsusüksuste koostööle ei kohaldata riigihangete seadust, kui koostöö puhul on tegemist riigihangete seaduse § 10 kohase hankega omavalitsusüksuse või omavalitsuste liidu poolt seotud üksuselt või kui viimati nimetatud seaduse kohaldatavus on välistatud mõnel muul alusel.

12 Soome 2015. aasta kohalike omavalitsuste seaduse § 50 esimeses lõigus on ette nähtud, et kui omavalitsusüksus lepib kokku talle pandud ülesande teisele omavalitsusüksusele või omavalitsuste liidule delegeerimises, siis ei kohaldata delegeerimisele riigihangete seadust.

13 Selle seaduse § 51 esimese lõigu kohaselt võib „vastutavaks omavalitsusüksuseks“ nimetatav omavalitsusüksus täita ühe või mitme omavalitsusüksuse huvides ülesannet nii, et omavalitsusüksustel on selle ülesande täitmise eest vastutav ühisorgan. Kohalikud omavalitsused võivad kokku leppida, et teised kohalikud omavalitsusüksused määravad osa ühisorgani liikmetest.

14 Soome 2015. aasta kohalike omavalitsuste seaduse § 52 esimeses lõigus on sätestatud, et ühisorganit puudutavas kokkuleppes – mida on mainitud käesoleva kohtuotsuse punktis 11 – tuleb kokku leppida vähemalt ühisorgani ülesannetes ning vajaduse korral §-s 8 nimetatud ülesande täitmise vastutuse delegeerimises, ühisorgani koosseisus ja teiste omavalitsusüksuste õiguses määrata ühisorgani liikmeid, kulude arvestamise ja jagamise põhimõtetes ja koostööleppe kestuses ja lõpetamises.

Ühistranspordiseadus

15 Soome 13. novembri 2009. aasta ühistranspordiseaduse (869/2009) (joukkoliikennelaki (869/2009)), mida on muudetud 9. detsembri 2011. aasta ühistranspordiseaduse muutmise seadusega (1219/2011) (laki joukkoliikennelain muuttamisesta (1219/2011)), (edaspidi „ühistranspordiseadus“) § 12 kolmanda lõigu kohaselt annab kohalik omavalitsusasutus lube üksnes tema haldusterritooriumil toimuvale liiniveole.

16 Ühistranspordiseaduse § 4 kohaselt on määruses nr 1370/2007 osutatud teeliikluse valdkonnas pädevad asutused kohustatud kindlaks määrama nende haldusterritooriumi ühistranspordi teenindustaseme. See säte kohustab neid asutusi teenindustaseme kindlaksmääramisel tegema vajalikul määral koostööd üksteisega ning omavalitsusüksuste ja omavalitsuste liitudega.

17 Nimetatud seaduse § 5 teisest lõigust tuleneb, et määruse nr 1370/2007 alusel korraldatavate vedude eest vastutavate asutuste ülesanne on määratleda teenused. Vastutus liinide ja sõiduplaanide kavandamise eest võib siiski olla vedajatel või ametiasutustel või olla nende vahel jagatud.

18 Ühistranspordiseaduse § 6 kohaselt peavad pädevad asutused kavandama ühistransporditeenused eelkõige piirkondliku või territoriaalsete tervikuna, mis tagab toimiva ühistranspordi liinivõrgu. Ametiasutused teevad ühistranspordi kavandamisel koostööd üksteisega ja teiste omavalitsusüksustega.

19 Selle seaduse § 14 neljanda lõigu kohaselt teevad need ametiasutused otsuse, et nad korraldavad oma halduspiirkonna või selle ühe osa ühistransporditeenuse osutamise kooskõlas määrusega nr 1370/2007.

Puuetega inimestele tugiteenuste osutamise seadus

20 Soome 3. aprilli 1987. aasta puuetega inimestele tugiteenuste osutamise seaduses (380/1987) (laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987)) on sätestatud, et puuetega inimestele veoteenuste osutamise korraldamise eest vastutavad omavalitsusüksused.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

21 Pori linn, Harjavalta linn, Kokemäki linn ja Ulvila linn ning Nakkila vald (Soome) otsustasid 1. juulil 2012 jõustunud koostööleppes (edaspidi „ühistranspordi koostöölepe“) delegeerida teatud veoülesannete täitmise Pori linnale kui kohalikule pädevale asutusele. Neid ülesandeid täidavad selles koostööleppes osalevad omavalitsusüksused 1995. aasta kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §-des 76 ja 77 ette nähtud korras ning ühisorgan on seejuures Pori linn.

22 Pori halduspiirkonna ühistranspordi komisjon (edaspidi „ühistranspordikomisjon“), mis koosneb viiest Pori linna määratud liikmest ja iga ühistranspordi koostööleppes osaleja nimetatud liikmest, tegutseb Pori linna transpordivaldkonna pädeva asutusena ja vastutab üksnes vedude eest selles koostööleppes osalejate moodustatud piirkonnas. Ühistranspordikomisjoni tööd reguleerivad Pori linnavolikogu heakskiidetud põhimäärus ja selle komisjoni kehtestatud halduseeskirjad.

23 Vastavalt määrusele nr 1370/2007 kantavad veokulud on nimetatud leppes osalevate omavalitsusüksuste vahel jagatud ühistranspordikomisjoni poolt selleks konkreetselt määratletud korras. Eelarve ja rahastamiskava ettevalmistamisel peab ühistranspordi koostööleppes osalevatel omavalitsusüksustel olema võimalus teha ettepanekuid koostöö eesmärkide ja rahastamise kohta.

24 Ühistranspordikomisjoni põhimääruses on ette nähtud, et ta tegutseb leppes osalejate haldusterritooriumi hõlmavas piirkonnas transpordivaldkonna ühisasutusena Pori linnavolikogu ja linnavalitsuse alluvuses. Nimetatud komisjon vastutab kogu koostööleppega hõlmatud piirkonnas

nende ülesannete täitmise eest, mis määrusega nr 1370/2007 ja ühistranspordiseadusega on pandud ühistranspordivaldkonna pädevale asutusele. Selleks otsustab ta muu hulgas selle määruse tähenduses ühistranspordi korraldamise ja ühistranspordilepingute sõlmimise korra, mida kohaldatakse üksnes tema pädevuspiirkonnas. Ta kiidab heaks ka sõlmitavad lepingud ning määrab kindlaks tariifid ja tasud.

25 Samal ajal leppisid Pori ja Ulvila linn ning Merikarvia vald (Soome) 18. detsembril 2012 sõlmitud sotsiaal- ja tervishoiuteenuste korraldamise ja osutamise koostööleppes (edaspidi „tervishoiuteenuste koostöölepe“), mis sõlmiti 9. veebruari 2007. aasta kohaliku omavalitsuse korralduse ja teenuste ümberkorraldamise seaduse (169/2007) (laki kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta (169/2007)) §-de 76 ja 77 alusel, kokku kogu nende haldusterritooriumil sotsiaal- ja tervishoiuteenuste korraldamise vastutuse delegeerimises Pori linnale.

26 See lepe põhineb nn vastutava omavalitsusüksuse mudelil, mis on ette nähtud 1995. aasta kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses ja 2015. aasta kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses. Selle mudeli raames täidab mitmel omavalitsusüksusel lasuvat ülesannet neist üks, keda nimetatakse „vastutavaks omavalitsusüksuseks“, nende omavalitsusüksuste vahel sõlmitud kokkuleppe alusel.

27 Tervishoiuteenuste koostööleppe kohaselt on Pori linn „vastutav linn [või vald]“ või „juhtiv linn“, samas kui Ulvila linn ja Merikarvia vald loetakse „kokkuleppes osalevateks omavalitsusüksusteks“.

28 Kokkulepe näeb ette, et sotsiaal- ja tervishoiuteenuste süsteem moodustab ühtse terviku, mille on koos välja töötanud vastutav omavalitsusüksus ja selles kokkuleppes osalevad omavalitsusüksused. Vastutav omavalitsusüksus hindab ja määratleb elanike vajadused sotsiaal- ja tervishoiuteenuste valdkonnas, otsustab elanikele osutatavate teenuste mahu ja kvaliteeditaseme, tagab elanikele vajalike teenuste osutamise, ning otsustab ka, kuidas neid osutatakse. Lisaks vastutab ta sotsiaal- ja tervishoiuteenuste olemasolu, kättesaadavuse ja kvaliteedi ning nende kontrolli ja järelevalve eest.

29 Praktikas kuulub vastutus koostööpiirkonda kuuluvate sotsiaal- ja tervishoiuteenuste korraldamise eest Pori linna sotsiaalkaitsekomisjonile, mis on 18 liikmest koosnev ühiskomisjon, kelle liikmetest kolm nimetab Ulvila linn, kaks Merikarvia vald ja ülejäänud 13 Pori linn. Lisaks näeb tervishoiuteenuste koostöölepe ette, et Pori linnavolikogu kiidab heaks selle komisjoni põhimääruse ning määrab kindlaks komisjoni pädevuse ja ülesanded. Nimetatud komisjon vastutab täielikult sotsiaal- ja tervishoiuteenuste, nende teenuste osutamise süsteemi ning vajaliku eelarve eest. Oma pädevuse raames kiidab ta muu hulgas heaks sõlmitavad lepingud ning määrab kindlaks tasud teenuste ja muude asjaomaste tööde eest vastavalt Pori linnavolikogu kehtestatud üldtingimustele. Lisaks koostab Pori linna sotsiaalkaitsekomisjon igal aastal teenuste kava, milles määratletakse teenuste konkreetne sisu, ning kava eelnõu esitatakse enne arvamuse saamiseks tervishoiuteenuste koostööleppe sõlminud omavalitsusüksustele. Lõpuks näeb see kokkulepe ette, et sotsiaal- ja tervishoiuteenuste majandamine põhineb ühiselt koostatud eelarvel, rahastamiskaval ja teenuste kaval ning nende teenuste osutamise kulude ja kasutamise järelevalvel. Kulud jaotatakse vastavalt sotsiaal- ja tervishoiuteenuste kasutamisele nii, et iga omavalitsusüksus tasub nende teenuste tegeliku maksumuse, mida kasutavad tema enda elanikud ja isikud, kelle eest ta vastutab.

30 Pori linna sotsiaalkaitsekomisjon tegi 4. mail 2015 otsuse, milles määrati esiteks kindlaks, et madalapõhjaliste bussidega pakutavat puuetega inimeste vedu tööle ja päevakeskustesse korraldab kogu tervishoiuteenuste koostööleppega hõlmatud piirkonnas Pori linn enda osutatava teenusena äriühingu Porin Linjat Oy kaudu, mis on talle täielikult kuuluv aktsiaselts. Selles tulenevalt ei korraldanud Pori linn puuetega inimeste veolepingu sõlmimiseks hankemenetlust, vaid sõlmis lepingu otse Porin Linjatega vastavalt sisetehingute sõlmimise korrale, mis Soome õiguses kvalifitseeritakse „lepingu sõlmimisena seotud üksusega“.

31 Pori linn märgib, et ta on varem ühistranspordi koostööleppe raames sõlminud Porin Linjatega veel kaks lepingut, nimelt esiteks 5. septembril 2013 sõlmitud sisseostetava veoteenuse leping ajavahemikuks 1. jaanuarist 2013 kuni 31. maini 2016, mis käsitleb Pori ühistranspordi teenuse taset ja ettevõtjatelt tellitavat veoteenust, ja mille esemeks olid Pori linna, Nakkila valda ning Harjavalta ja Kokemäki linnu ühendavad liinid, ning teiseks 11. juunil 2014 sõlmitud leping Pori linna ja Ulvila linna vaheliste liinide kohta ajavahemikuks 1. juulist 2014 kuni 31. maini 2016.

32 Lyttylän Liikenne Oy vaidlustas Pori linna sotsiaalkaitsekomisjoni 4. mai 2015. aasta otsuse markkinaoikeuses (kaubanduskohus, Soome), kes tühistas selle põhjendusel, et esiteks ei saa äriühingut Porin Linjat liigitada Pori linnaga „seotud üksuseks“ või „sõltuvaks teenusepakkujaks“ seaduse (348/2007) § 10 tähenduses, ning teiseks ei ole hankemenetluse korraldamata jätmine põhjendatud ka ühelgi teisel selles seaduses sätestatud alusel. Nimetatud kohus leiab, et erinevalt Pori linnast, kellel on ühistranspordikomisjonis viis esindajat, on teistel tervishoiuteenuste koostööleppes osalevatel omavalitsusüksustel selles komisjonis vaid üks esindaja, mistõttu neil ei ole kontrolli Porin Linjate üle. Sellest järeldub, et selle äriühingu kasumit, mis tuleneb ühistranspordi korraldamisest nendes omavalitsusüksustes, ei saa arvesse võtta hindamisel, kas nimetatud äriühingu põhitegevus toimub teda kontrolliva hankija, st antud juhul Pori linna, huvides. Kuigi transpordikorraldus põhineb osaliselt Pori linna vastu võetud aktidel, ei ole selle linna transporditegevusest tulenev Porin Linjate käive siiski piisav, et tõendada Pori linna ja temaga seotud üksuse Porin Linjat vahelise seose olemasolu, kuna see äriühing ei tegutse põhiliselt oma ainsa aktsionäri huvides.

33 Pori linn, keda toetab Porin Linjat, esitas Korkein hallinto-oikeusele (Soome kõrgeim halduskohus) apellatsioonkaebuse, milles ta väidab, et viimati nimetatu on temaga seotud üksus. Porin Linjat on nimelt Pori linna omandis ja kontrolli all olev äriühing, kes ei ole alates 2009. aastast osalenud pakkujana veoteenuste hankemenetlustes. Lisaks ei paku ta turul mingit konkurentsi. Ühistranspordi koostööleppe alusel delegeerisid Harjavalta, Kokemäki ja Ulvila linn ja Nakkila vald Pori linnale kui vastutavale omavalitsusüksusele vastutuse koostööleppes osalevate omavalitsusüksuste ühistranspordi korraldamise eest. Järelikult kuulub käive, mis tekib Porin Linjate osutatavatest vedudest nende omavalitsusüksuste haldusterritooriumil, Pori linnale. Lisaks on 90% Porin Linjate käibest pärit Pori linnatranspordi käitamisest.

34 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib teada, kas tervishoiuteenuste koostöölepe võib oma olemuse tõttu jääda direktiivi 2004/18 kohaldamisalast välja põhjusel, et sellega toimub pädevuse üleandmine või koostöö avaliku sektori üksuste vahel või mis tahes muul põhjusel.

35 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib selles osas, et Pori piirkonna omavalitsusüksuste koostöö põhineb nii sotsiaal- ja tervishoiuteenuste kui ka veoteenuste osutamise valdkonnas nn vastutava omavalitsusüksuse mudelil. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on aga tekkinud küsimus, kas vastutava omavalitsusüksuse sõlmitavate lepingute suhtes ei kehti hankemenetluse korraldamise kohustus, kui see omavalitsusüksus või sellega seotud üksus tellib koostööpiirkonna omavalitsusüksuste huvides teenuseid, mis on mõeldud kasutamiseks selle piirkonna elanikele. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et nn vastutava omavalitsusüksuse mudelit võib käsitada pädevuse sellise üleandmisena, nagu seda on tõlgendatud 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsuses Remondis (C-51/15, EU:C:2016:985). Selles kohtuotsuses ei käsitleta siiski sõnaselgelt küsimust, kas liidu riigihankeid puudutavates õigusnormides ette nähtud hankemenetluse korraldamise kohustust tuleb kohaldada pärast pädevuse üleandmist võetavatele meetmetele.

36 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et vajaduse korral võib nn vastutava omavalitsusüksuse mudeli kvalifitseerida ka „avaliku sektori üksuste koostööks“. Sellisel juhul tuleb siiski täpsustada, kas vastutav omavalitsusüksus võib teiste koostöös osalevate hankijate jaoks teenuste korraldamisel kasutada temaga seotud üksust hankemenetlust korraldamata.

37 Samuti tekib kõigepealt küsimus, kas selle kindlaks määramiseks, kui suurt osa Porin Linjate käibest, mis on pärit Pori linna ühistranspordi korraldamisest, tuleb arvesse võtta selle käibe puhul, mis tuleneb neist piirkondlikest vedudest, mida Pori linn korraldab ühistranspordi koostööleppe alusel pädeva asutusena Harjavalta, Kokemäki ja Ulvila linnade ja Nakkila valla huvides, ning seejärel küsimus, kas see osa Porin Linjate käibest, mis tekib Pori linna ühistranspordi käitamisest, on nii suur, et seda äriühingut saab pidada selle linna kontrolli all olevaks üksuseks.

38 Kuna esiteks sõlmib Pori linn piirkondlike veoteenuste hankelepinguid enda, aga ka teiste ühistranspordi koostööleppes osalevate omavalitsusüksuste huvides ja teiseks kannavad need omavalitsusüksused osa tellitud teenuste kuludest, siis tekib küsimus, kas Pori linna saab käsitada kogu piirkondliku transpordi hankijana ja kas seetõttu tuleb kõiki neid lepinguid arvesse võtta, kui arvutatakse Pori Linjate kogukäive selle linna ühistranspordi käitamisest.

39 Neil asjaoludel otsustas Korkein hallinto-oikeus (Soome kõrgeim halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi [2004/18] artikli 1 lõike 2 punkti a tuleb tõlgendada nii, et [põhikohtuasjas] käsitletava omavalitsusüksuste koostööleppe kohane nn vastutava omavalitsusüksuse mudel vastab selle direktiivi kohaldamisalast välja jääva pädevuse üleandmise tingimustele (21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Remondis, C-51/15, EU:C:2016:985) või hankemenetluse korraldamise kohustusega hõlmamata horisontaalse koostöö tingimustele (13. juuni 2013. aasta kohtuotsus Piepenbrock, C-386/11, EU:C:2013:385 ja seal viidatud kohtupraktika) või on tegemist mõne muu ehk kolmanda juhuga?

2. Kas siis, kui koostööleppe kohane vastutava omavalitsusüksuse mudel vastab pädevuse üleandmise tingimustele, loetakse pärast pädevuse üleandmist sõlmitud lepingute puhul hankijaks ametiasutus, kellele on pädevus üle antud, ja kas kõnealune ametiasutus saab talle teiste omavalitsusüksuste poolt üle antud pädevusele tuginedes tellida hankemenetlust korraldamata asjaomased teenused endaga seotud üksuselt ka siis, kui vastutava omavalitsusüksuse staatuse puudumise korral oleks kõnealuste teenuste tellimine olnud pädevuse üle andnud omavalitsusüksuste endi ülesanne?

3. Kas siis, kui koostööleppe kohane nn vastutava omavalitsusüksuse mudel seevastu vastab horisontaalse koostöö tingimustele, saavad koostööleppes osalevad omavalitsusüksused tellida hankemenetlust korraldamata kõnealused teenused ühelt koostööleppes osalevalt omavalitsusüksuselt, kes on need hankemenetlust korraldamata tellinud endaga seotud üksuselt?

4. Kas hinnates, kas äriühing tegutseb peamiselt teda kontrolliva omavalitsusüksuse huvides, võetakse omavalitsusüksuse tellimustest tuleneva käibe arvutamisel arvesse omavalitsusüksusele kuuluva, [määruse nr 1370/2007] tähenduses veoteenuste pakkujaks oleva äriühingu seda käivet, mis tuleneb nendest veoteenustest, mida osutatakse omavalitsusüksusele kui pädevale asutusele selle määruse tähenduses?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Sissejuhatavad märkused

40 Esiteks olgu märgitud, et kuigi erinevalt tervishoiuteenuste koostööleppest ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohus ühistranspordialase koostööleppe õiguslikku laadi sõnaselgelt nimetanud, nähtub eelotsusetaotlusest, et viimati nimetatud leppega andsid Harjavalta, Kokemäki ja Ulvila linn ning Nakkila vald Pori linnale üle vastutuse korraldada vastutava omavalitsusüksusena koostöös osalevate omavalitsusüksuste ühistransporti.

41 Seega ilmneb eelotsusetaotlusest, et nn vastutava omavalitsusüksuse mudel on ühistranspordi koostööleppe aluseks samamoodi kui tervishoiuteenuste koostööleppe puhul.

42 Seetõttu analüüsib Euroopa Kohus eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimusi sellest eeldusest lähtudes.

43 Teiseks on selge, et ühistranspordi koostööleppe ja tervishoiuteenuste koostööleppe osalised ei ole samad. Ühistranspordi koostöölepe seob nimelt Pori, Harjavalta, Kokemäki ja Ulvila linna ning Nakkila valda. Tervishoiuteenuste koostööleppe sõlmisid omakorda Pori ja Ulvila linn ning Merikarvia vald.

44 Kolmandaks tuleb märkida, et Pori linn peab vastutava omavalitsusüksusena osutama nende kahe leppega hõlmatud teenuseid. Selleks kasutab ta endaga seotud üksust, st sõltuvat teenusepakkujat Porin Linjat, mis on täielikult tema omandis ja mida ta kontrollib.

Esimene küsimus

45 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2004/18 artikli 1 lõike 2 punkti a tuleb tõlgendada nii, et kokkulepe, mille kohaselt selles osalevad omavalitsusüksused delegeerivad endi seast ühele vastutuse nende huvides osutatavate teenuste korraldamise eest, ei kuulu direktiivi 2004/18 kohaldamisalasse põhjusel, et see kujutab endast ELL artikli 4 lõike 2 kohase pädevuse sellist üleandmist, nagu seda on tõlgendatud 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsuses Remondis (C-51/15, EU:C:2016:985), või hankijate koostööd, mis on vabastatud riigihanke korraldamise kohustusest 13. juuni 2013. aasta kohtuotsuse Piepenbrock (C-386/11, EU:C:2013:385) tähenduses.

46 Nagu Euroopa Kohus märkis 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsuses Remondis (C-51/15, EU:C:2016:985, punktid 40 ja 41), on pädevuse jaotus liikmesriigis kaitstud ELL artikli 4 lõikega 2, mille kohaselt on liit kohustatud austama liikmesriikide rahvuslikku identiteeti, mis on omane nende poliitilistele ja põhiseaduslikele põhistruktuuridele, sealhulgas kohalikule ja piirkondlikule omavalitsusele. Lisaks ei ole see pädevuste jaotus jäik ja selle sättega tagatud kaitse hõlmab ka pädevuse ümberkorraldamist liikmesriigis. Sellised ümberkorraldused, mis võivad eelkõige esineda ametiasutuste vahel pädevuse vabatahtliku üleandmise vormis, toovad kaasa selle, et varem pädev asutus loobub kohustusest ja õigusest täita konkreetset avalikku ülesannet, samas kui teisel asutusel on sellest alates see kohustus ja õigus.

47 Samuti nähtub 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsuse Remondis (C-51/15, EU:C:2016:985) punktidest 42–44, et pädevuse niisugune üleandmine ei vasta kõigile tingimustele, mis on kehtestatud mõiste „riigihankeleping“ määratlemisel. Nimelt võib vaid selline leping, mis on seotud rahaliste huvidega, kujutada endast direktiivi 2004/18 kohaldamisalasse kuuluvat riigihankelepingut. Nimetatud seotus rahaliste huvidega tähendab, et hankija, kes sõlmib riigihankelepingu, saab selle alusel vastutasuna soorituse, mis peab pakkuma selle hankijale otsest majanduslikku huvi. Lepingu vastastikune laad on seega riigihankelepingu oluline tunnusjoon. Samas võtab juba tõsiasi, et ametiasutus vabastatakse talle varem antud pädevusest, temalt igasuguse majandusliku huvi sellele pädevusele vastavate ülesannete täitmise vastu.

48 Kuid selleks, et ametiasutuste vahel pädevuse üleandmist saaks pidada sisekorraldust reguleerivaks aktiks, mis on hõlmatud ELL artikli 4 lõikega 2, peab asutusel, kellele pädevus antakse, olema õigus korraldada pädevusega hõlmatud ülesannete täitmist ja kehtestada nende ülesannete õiguslik raamistik ning lõpuks peab asutusel olema rahaline sõltumatus, mis võimaldab viimasel tagada nende ülesannete rahastamine. Seega ei saa esialgu pädev asutus säilitada põhivastutust nende samade ülesannete eest ega jätta endale nende finantskontrolli õigust või kiita enne heaks otsused, mida kavandab tema volitatud üksus. Pädevuse üleandmine eeldab seega, et uus pädev asutus teostab vastavat pädevust autonoomselt ja omal vastutusel (vt selle kohta 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Remondis, C-51/15, EU:C:2016:985, punktid 49 ja 51).

49 Sellise ametiasutuse tegevusautonoomia, kellele pädevus antakse, ei tähenda siiski, et uus pädev üksus peaks jääma mis tahes muu avalik-õigusliku üksuse mõju alt välja. Nimelt võib pädevuse üle andnud üksus säilitada delegeeritud avaliku teenusega seotud ülesannete üle teatud järelevalveõiguse. Siiski välistab selline mõju, mis võib avalduda sellise organi kaudu nagu üldkoosolek, mis on moodustatud varem pädevate kohalike omavalitsuste esindajatest, üldjuhul igasuguse sekkumise delegeeritud ülesannete konkreetsetesse täitmisviisidesse (vt selle kohta 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Remondis, C-51/15, EU:C:2016:985, punkt 52).

50 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotlusest esiteks, et tervishoiuteenuste koostööleppega delegeerivad selles leppes osalevad omavalitsusüksused Pori linnale vastutuse nende omavalitsusüksuste sotsiaal- ja tervishoiuteenuste korraldamise eest. Sellise vabatahtliku pädevuse üleandmise aluseks on seadus (169/2007).

51 Teiseks tuleb märkida, et nii loodud koostööpiirkonna haldamine on korraldatud 1995. aasta kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §-des 76 ja 77 ette nähtud korras. Sellest järeldub, et tervishoiuteenuste koostööleppega pannakse vastutavale omavalitsusüksusele kohustus hinnata ja määratleda asjaomaste omavalitsusüksuste elanike vajadused sotsiaal- ja tervishoiuteenuste valdkonnas; otsustada elanikele osutatavate teenuste maht ja kvaliteeditase ning tagada, et elanikele osutatakse vajalikke teenuseid. Vastutav omavalitsusüksus otsustab ka nende teenuste osutamise viisi, olemasolu, kättesaadavuse ja kvaliteedi ning nende kontrolli ja järelevalve küsimused.

52 Kolmandaks olgu öeldud, et koostööpiirkonnas osutatavate sotsiaal- ja tervishoiuteenuste korraldamise vastutus on praktikas usaldatud ühisorganile, käesoleval juhul Pori linna sotsiaalkaitsekomisjonile, mille koosseisu ja ülesandeid on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktis 29.

53 Neljandaks on selge, et tervishoiuteenuste koostööleppes on ette nähtud, et Pori linnavolikogu kiidab heaks selle komisjoni põhimääruse ning määrab kindlaks komisjoni pädevusala ja ülesanded.

54 Viiendaks tuleb tõdeda, et selles koostööleppes on määratud, et sotsiaal- ja tervishoiuteenuste majandamine põhineb selles leppes osalevate kohalike omavalitsusüksuste poolt ühiselt koostatud eelarvel, rahastamiskaval ja teenuste kaval ning nende teenuste osutamise kulude ja kasutamise järelevalvel.

55 Kuuendaks olgu märgitud, et sotsiaal- ja tervishoiuteenuste kulud on jaotatud vastavalt nende teenuste kasutamisele nii, et iga omavalitsusüksus tasub nende teenuste tegeliku maksumuse, mida kasutavad tema enda elanikud ja isikud, kelle eest ta vastutab.

56 Seega järeldub, et kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu läbiviidava kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist, on ELL artikli 4 lõike 2 kohase pädevuse üleandmise tingimused täidetud, mistõttu tervishoiuteenuste koostöölepe ei kujuta endast „riigihankelepingut“ direktiivi 2004/18 artikli 1 lõike 2 punkti a tähenduses. Järelikult ei kuulu see koostöölepe direktiivi 2004/18 kohaldamisalasse.

57 Neil asjaoludel ei ole vaja analüüsida, kas ka tervishoiuteenuste koostöölepe võib endast kujutada hankijate koostööd, mis on vabastatud riigihanke korraldamise kohustusest 9. juuni 2009. aasta kohtuotsuse komisjon *vs*. Saksamaa (C-480/06, EU:C:2009:357) ja 13. juuni 2013. aasta kohtuotsuse Piepenbrock (C-386/11, EU:C:2013:385) tähenduses.

58 Seega tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2004/18 artikli 1 lõike 2 punkti a tuleb tõlgendada nii, et kokkulepe, mille kohaselt selles osalevad omavalitsusüksused delegeerivad endi seast ühele vastutuse nende huvides osutatavate teenuste korraldamise eest, ei kuulu direktiivi kohaldamisalasse põhjusel, et see kujutab endast ELL artikli 4 lõike 2 kohase pädevuse sellist üleandmist, nagu seda on tõlgendatud 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsuses Remondis (C-51/15, EU:C:2016:985).

Teine ja neljas küsimus

59 Teise ja neljanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2004/18 artikli 1 lõike 2 punkti a tuleb tõlgendada nii, et koostöölepe, mille kohaselt selles osalejad delegeerivad endi seast ühele vastutuse neile osutatavate teenuste korraldamise eest, võimaldab käsitleda seda omavalitsusüksust pärast seda vastutuse delegeerimist sõlmitavate lepingute puhul hankijana, kellel on õigus tellida hankemenetlust korraldamata siseüksuselt teenuseid, mis ei kata mitte ainult tema enda vajadusi vaid ka selles leppes osalevate omavalitsusüksuste vajadusi, samas kui ilma pädevuse üleandmiseta oleks need omavalitsusüksused pidanud ise omaenda vajaduste eest hoolitsema.

60 Esimesele küsimusele antud vastusest nähtub, et kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist, on sellise süsteemi puhul nagu kõnealune nn vastutava omavalitsusüksuse mudel tegemist ELL artikli 4 lõike 2 kohase pädevuse sellise üleandmisega, nagu seda on tõlgendatud 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsuses Remondis (C-51/15, EU:C:2016:985).

61 Samas tähendab selline pädevuse üleandmine oma olemusest tulenevalt seda, et teised koostööleppes osalevad omavalitsusüksused loobuvad nn vastutava omavalitsusüksuse kasuks pädevusest. Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 26, täidab selline omavalitsusüksus „vastutava omavalitsusüksuse“ mudelis teiste omavalitsusüksuste huvides ülesannet, mida iga omavalitsusüksus siiani ise täitis.

62 Seega lähevad selle üleandmise tagajärjel vastutavale omavalitsusüksusele teatud mõttes üle tema lepingupartnerite õigused ja kohustused seoses nende teenuste osutamisega, mille suhtes on sõlmitud nn vastutava omavalitsusüksuse mudelil põhinev koostöölepe.

63 Sellest järeldub, et käesoleval juhul peab see, kellele pädevus on üle antud, see tähendab vastutav omavalitsusüksus, täitma teiste tervishoiuteenuste koostööleppes osalevate omavalitsusüksuste vajadused ja seega osutama põhikohtuasjas kõne all olevaid sotsiaal- ja tervishoiuteenuseid kogu selle leppega hõlmatud territooriumil, kuid iga omavalitsusüksus peab tasuma siiski nende teenuste tegeliku maksumuse, mida kasutavad tema enda elanikud ja isikud, kelle eest ta vastutab.

64 Järelikult tuleb asutust, kellele ülesanne on delegeeritud, teenuse hankimisel tingimata käsitada hankijana selle ülesande puhul ja seda iga pädevuse üleandmist reguleerivas leppes osaleva omavalitsusüksuse territooriumi ulatuses, sest vastasel korral kaotab ELL artikli 4 lõike 2 kohase pädevuse selline üleandmine, nagu seda on tõlgendatud 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsuses Remondis (C-51/15, EU:C:2016:985), oma kasuliku mõju.

65 Sellegipoolest tuleb analüüsida, kas hankija võib kasutada siseüksust, et täita nii enda vajadusi kui ka nende omavalitsusüksuste vajadusi, kes on talle teatava pädevuse üle andnud.

66 Sisetehingu puhul eeldatakse, et hankija kasutab enda vahendeid. Nimelt, isegi kui pakkujaks olev üksus on temast õiguslikult eraldiseisev, kuulub ta sisuliselt tema siseteenistuste hulka, kui on täidetud kaks tingimust. Esiteks peab hankija pakkujaks olevat üksust kontrollima samal moel nagu oma struktuuriüksust. Teiseks peab see üksus tegutsema peamiselt teda kontrollivate hankijate huvides (vt selle kohta 18. novembri 1999. aasta kohtuotsus Teckal, C-107/98, EU:C:1999:562, punkt 50, ning 11. mai 2006. aasta kohtuotsus Carbotermo ja Consorzio Alisei, C-340/04, EU:C:2006:308, punkt 33).

67 Esimene tingimus, mis puudutab ametiasutuse kontrolli, on Euroopa Kohtu praktika kohaselt täidetud, kui hankijale üksi või koos teiste avalik-õiguslike asutustega kuulub kogu pakkujaks oleva äriühingu kapital. Nimelt osutab see asjaolu üldjuhul sellele, et hankijal on selle äriühingu üle samasugune kontroll nagu oma struktuuriüksuste üle (19. aprilli 2007. aasta kohtuotsus Asemfo, C-295/05, EU:C:2007:227, punkt 57, ja 13. novembri 2008. aasta kohtuotsus Coditel Brabant, C-324/07, EU:C:2008:621, punkt 30).

68 Kuigi Euroopa Kohus on tänaseni sisetehingut lubatavaks pidanud üksnes juhtudel, kui pakkujaks oleva üksuse kapital kuulub täielikult või osaliselt hankijale, ei saa sellest järeldada, et sellises süsteemis nagu Soome õiguse kohase nn vastutava omavalitsusüksuse mudeli puhul ei ole hankijal – käesoleval juhul vastutaval omavalitsusüksusel – võimalik kasutada sisetehingut, et täita nende hankijate vajadusi, kellega ta on sõlminud sellel mudelil põhineva leppe, üksnes seetõttu, et selles leppes osalevatele teistele omavalitsusüksustele ei kuulu selle siseüksuse kapitaliosalust. Kapitaliosaluse kriteerium ei saa olla ainus vahend selle eesmärgi saavutamiseks, kuna samasugune kontroll nagu hankijal on oma struktuuriüksuste üle, võib väljenduda ka teisiti kui kapitalil põhineva lähenemise kaudu.

69 Sellega seoses tuleb esiteks märkida, et esimesele küsimusele antud vastusest ja käesoleva kohtuotsuse punktidest 40–42 nähtub, et kõnealusel juhul delegeeriti Pori linnale ülesanded mitte üksnes ühistranspordi koostööleppe, vaid ka tervishoiuteenuste koostööleppe alusel. Lisaks tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 60–64, et nende ülesannete delegeerimise tõttu täidab Pori linn „vastutava omavalitsusüksusena“ leppes osalevate omavalitsusüksuste huvides ülesandeid, mille viimased on talle usaldanud. Lisaks on selge, et pakkujaks olev üksus Porin Linjat on Pori linnaga seotud üksus, keda viimane kontrollib. Sellest järeldub, et Pori linna tuleb teenuste tellimise puhul tingimata pidada nende ülesannete osas hankijaks.

70 Teiseks olgu märgitud, et isegi kui eeldada, et pärast ELL artikli 4 lõike 2 kohase pädevuse sellist üleandmist, nagu seda on tõlgendatud 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsuses Remondis (C-51/15, EU:C:2016:985), on kohaldatav nõue, et hankija, kellele pädevus üle antakse, peab kontrollima siseüksust koos teiste hankijatega, kes oma pädevuse üle andsid, siis selles osas piisab tõdemisest, et nn vastutava omavalitsusüksuse mudel annab sellel mudelil põhinevas leppes osalevatele omavalitsusüksustele, olenemata sellest, et neile ei kuulu selles siseüksuses kapitaliosalust, võimaluse sarnaselt vastutava omavalitsusüksusega mõjutada otsustavalt pakkujaks oleva üksuse strateegilisi eesmärke ja olulisi otsuseid ning seega teha selle üksuse üle tegelikku, struktuurset ja funktsionaalset kontrolli (vt analoogia alusel 13. oktoobri 2005. aasta kohtuotsus Parking Brixen, C-458/03, EU:C:2005:605, punkt 65; 11. mai 2006. aasta kohtuotsus Carbotermo ja Consorzio Alisei, C-340/04, EU:C:2006:308, punkt 36; 29. novembri 2012. aasta kohtuotsus Econord, C-182/11 ja C-183/11, EU:C:2012:758, punkt 27, ning 8. mai 2014. aasta kohtuotsus Datenlotsen Informationssysteme, C-15/13, EU:C:2014:303, punkt 26).

71 Mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punktis 66 nimetatud teist tingimust, mille kohaselt peab pakkujaks olev üksus tegutsema peamiselt teda kontrolliva hankija huvides, siis tuleb märkida, et juhul kui ettevõtja kuulub mitmele omavalitsusele, võib see tingimus olla täidetud, kui see ettevõtja tegutseb peamiselt kõigi nende omavalitsuste huvides, mitte ainult ühe konkreetse kohaliku omavalitsuse huvides (vt selle kohta 11. mai 2006. aasta kohtuotsus Carbotermo ja Consorzio Alisei, C-340/04, EU:C:2006:308, punktid 70 ja 71). Selle nõude eesmärk on tagada, et direktiiv 2004/18 on kohaldatav ka juhul, kui ettevõtja, keda kontrollib üks või mitu kohalikku omavalitsust, tegutseb turul ja seetõttu konkureerib tõenäoliselt teiste ettevõtjatega. Nimelt ei ole ettevõtja tingimata jäetud ilma tegutsemisvabadusest pelga asjaolu tõttu, et teda puudutavaid otsuseid kontrollivad üks või mitu temas osalust omavat omavalitsusüksust, juhul kui ta saab siiski tegeleda suure osaga oma majandustegevusest koos teiste ettevõtjatega (8. detsembri 2016. aasta kohtuotsus Undis Servizi, C-553/15, EU:C:2016:935, punktid 32 ja 33 ning seal viidatud kohtupraktika).

72 Seega tuleb uurida, kas tegevusega hankija huvides tuleb samastada teenused, mida on hankija huvides tellitud siseüksuselt kahe koostööleppe alusel, mille mõlemaga antakse esiteks ülesanded üle ühele ja samale vastutavale omavalitsusüksusele, mis teiseks puudutavad erinevaid teenuseid, kolmandaks ei seo samu pooli, ja neljandaks on mõeldud katma nii hankija enda kui ka teiste hankijate vajadusi, kes nendes lepetes osalevad.

73 Kui eelotsusetaotluse esitanud kohtu kontrolli tulemusel ei ilmne vastupidist, nähtub Euroopa Kohtule esitatud teabest, mis on esitatud käesoleva kohtuotsuse punktides 10, 24–26 ning punktides 29–31 ja 33, et mõlema põhikohtuasjas kõne all oleva koostööleppe täitmine hõlmab teatavat hulka tagatisi,

mis hoiavad ära selle, et siseüksus omandab sellise turujõu ja tegutsemisruumi, mis takistab nii Pori linna kui ka tema lepingupartnerite tehtavat kontrolli (vt analoogia alusel 13. novembri 2008. aasta kohtuotsus Coditel Brabant, C-324/07, EU:C:2008:621, punkt 36).

74 Kuna nendes koostöölepetes on piisavalt tagatisi, et kaitsta konkurentsi mis tahes kahjustamise eest, siis ei ole oluline, et nende kokkulepete isikuline ja esemeline kohaldamisala ei lange kokku.

75 Sellest järeldub, et tegemaks kindlaks, kas siseüksus tegutseb peamiselt teda kontrollivate hankijate huvides, tuleb arvesse võtta selle üksuse kogu tegevust põhikohtuasjas kõne all oleva kahe koostööleppe raames.

76 Seega tuleb põhikohtuasja asjaoludel Porin Linjate selle käibe arvutamiseks, mis tuleneb põhikohtuasjas käsitletavatest teenustest, liita selle äriühingu käibele, mis tekkis Pori linna tellimusel ühelt poolt tervishoiuteenuste koostööleppe ja teiselt poolt ühistranspordialase koostöölepe alusel seoses selle linna enda vajaduste täitmisega, selle äriühingu käive, mis tekkis nendes lepetes osalevate omavalitsusüksuste tellimusest.

77 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele ja neljandale küsimusele vastata, et direktiivi 2004/18 artikli 1 lõike 2 punkti a tuleb tõlgendada nii, et koostöölepe, mille kohaselt selles leppes osalevad omavalitsusüksused delegeerivad vastutuse neile omavalitsusüksustele osutatavate teenuste korraldamise eest ühele enda seast, võimaldab käsitleda seda omavalitsusüksust pärast seda vastutuse delegeerimist sõlmitud lepingute puhul hankijana, kellel on õigus tellida neid teenuseid varem hankemenetlust korraldamata nii omaenda vajaduste täitmiseks kui ka teiste selles leppes osalevate omavalitsusüksuste jaoks, samas kui ilma pädevuse üleandmiseta oleksid need omavalitsusüksused pidanud ise omaenda vajaduste eest hoolitsema.

Kolmas küsimus

78 Arvestades esimesele küsimusele antud vastust, ei ole kolmandale küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

79 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. märtsi 2004. aasta direktiivi 2004/18/EÜ ehitustööde riigihankelepingute, asjade riigihankelepingute ja teenuste riigihankelepingute sõlmimise korra kooskõlastamise kohta artikli 1 lõike 2 punkti a tuleb tõlgendada nii, et kokkulepe, mille kohaselt selles osalevad omavalitsusüksused delegeerivad endi seast ühele vastutuse nende huvides osutatavate teenuste korraldamise eest, ei kuulu direktiivi kohaldamisalasse põhjusel, et see kujutab endast ELL artikli 4 lõike 2 kohase pädevuse sellist üleandmist, nagu seda on tõlgendatud 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsuses Remondis (C-51/15, EU:C:2016:985).**

2. **Direktiivi 2004/18 artikli 1 lõike 2 punkti a tuleb tõlgendada nii, et koostöölepe, mille kohaselt selles leppes osalevad omavalitsusüksused delegeerivad vastutuse neile omavalitsusüksustele osutatavate teenuste korraldamise eest ühele enda seast, võimaldab käsitleda seda omavalitsusüksust pärast seda vastutuse delegeerimist sõlmitud lepingute puhul hankijana, kellel on õigus tellida neid teenuseid varem hankemenetlust korraldamata**

nii omaenda vajaduste täitmiseks kui ka teiste selles leppes osalevate omavalitsusüksuste jaoks, samas kui ilma pädevuse üleandmiseta oleksid need omavalitsusüksused pidanud ise omaenda vajaduste eest hoolitsema.

Allkirjad